

Forslag

til

Lov om udnævnelse af biskopper og om stiftsbåndsløsning

Udnævnelse af biskopper

§ 1. Til biskop kan kun udnævnes personer, der har bestået teologisk kandidateksamen fra et universitet her i landet og opfylder betingelserne for at blive ansat som præst i folkekirken.

§ 2. Inden en stilling som biskop besættes afholdes en afstemning i overensstemmelse med reglerne i §§ 3–6.

§ 3. Stemmeberettigede er medlemmer af stiftets menighedsråd samt repræsentanter for valgmenigheder, der har hjemsted i stiftet.

Stk. 2. Kirkeministeren fastsætter nærmere regler for valgmenighedernes deltagelse i afstemningen.

Stk. 3. På Færøerne har hvert menighedsråd og hver valgmenighed kun 1 stemme, der udøves af en af de valgte medlemmer af menighedsrådet eller af valgmenighedens bestyrelse udpeget valgmand. Stemmeret tilkommer endvidere vicebiskoppen og de på Færøerne ansatte præster, herunder valgmenighedspræster.

§ 4. Kirkeministeriet fastsætter en frist for anmeldelse af kandidater ved afstemningen. Anmeldelsen, der indgives til vedkommende stiftsøvrighed, skal være underskrevet af mindst 75, højst 150 stemmeberettigede stillere og skriftligt tiltrådt af den opstillede kandidat.

Stk. 2. Der vælges et valgudvalg på 3 medlemmer blandt provstiudvalgsmedlemmerne i vedkommende stift, som sammen med

stiftsøvrigheden udgør valgbestyrelsen. Stemmeberettigede ved valg af valgudvalget er kun de valgte medlemmer af provstiudvalget. Kirkeministeren fastsætter nærmere regler for valg af valgudvalget og fastsætter hvilke opgaver udvalget skal varetage.

§ 5. Stemmeafgivning indenfor sognemenigheder og døvemenigheder foretages i et menighedsrådsmøde.

Stk. 2. En præst, der er medlem af flere menighedsråd, er kun stemmeberettiget i et af dem.

Stk. 3. De nærmere regler om gennemførelse af afstemningen fastsættes af kirkeministeren.

§ 6. Har nogen af kandidaterne fået over halvdelen af de afgivne stemmer, indstiller kirkeministeren vedkommende til kgl. udnævnelse. Har ingen opnået et sådant stemmetal afgør kirkeministeren hvilken af de kandidater, på hvem der er afgivet stemme, der skal indstilles til udnævnelse.

§ 7. Omkostningerne ved afstemningens gennemførelse afholdes af præsteembedernes fællesfond.

Stiftsbåndsløsning

§ 8. En sognemenighed eller valgmenighed kan ved stiftsbåndsløsning slutte sig til en anden biskop, som er villig til at modtage den. Denne biskop overtager da tilsynet med menigheden, for så vidt angår prædikeembe-

det, sakramenternes forvaltning og sjælesorgen.

Stk. 2. Stiftsbåndsløsning kan tidligst finde sted 1 år efter bispestillingens besættelse.

Stk. 3. Beslutning om stiftsbåndsløsning skal være vedtaget på et menighedsmøde med tre fjerdedele af de afgivne stemmer og være tiltrådt af menighedens præst eller en af dens præster.

Ikrafttrædelsesbestemmelser

§ 9. Loven træder i kraft den 1. maj 1980.

Stk. 2. Lov nr. 287 af 30. juni 1922 om bispeembeders besættelse og om adgang til stiftsbåndsløsning ophæves.

§ 10. Loven gælder ikke for Grønland, men kan ved kgl. anordning sættes i kraft for Grønland med de afvigelser, som denne landsdels særlige forhold tilsiger.

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger til lovforslaget

I de senere år har kirkeministeriet fra forskellige sider – bl. a. Landsforeningen af menighedsrådsmedlemmer og folketingets kirkeudvalg – modtaget forslag til ændringer i den gældende lov om bispeembeders besættelse og om adgang til stiftsbåndsløsning, ligesom spørgsmålet lejlighedsvis har været forhandlet i ministeriet. Der blev derfor ved skrivelse af 24. april 1979 nedsat et udvalg med den opgave at gennemgå de nugældende bestemmelser og overveje, hvilke ændringer der eventuelt måtte være anledning til at søge gennemført.

Den 27. november 1979 har udvalget afsluttet sit arbejde.

Udvalget har ikke fundet anledning til at foreslå ændring i betingelserne for at kunne opstilles som kandidat til bispevalg, ligesom der ikke er foreslået ændring af kredsen af stemmeberettigede, der består af medlemmerne af stiftets menighedsråd samt repræsentater for valgmenigheder, der har hjemsted i stiftet.

Udvalget går derimod ind for, at der foretages en decentralisering af valgproceduren, der hidtil har været henlagt til kirkeministeriet, således at anmeldelse af kandidater fremtidig skal indgives til vedkommende stiftsøvrighed, der foranlediger stemmesedlerne trykt samt modtager og optæller de afgivne stemmer.

Der stilles samtidig forslag om, at der nedsættes et valgudvalg på 3 medlemmer, der vælges blandt provstiudvalgsmedlemmerne i stiftet, og som sammen med vedkommende stiftsøvrighed skal udgøre valgbestyrelsen.

To medlemmer af udvalget foreslår, at samtlige valgte medlemmer af provstiudvalgene indbydes til at deltage i det møde, hvori medlemmerne af valgudvalget skal vælges.

Under hensyn til at antallet af valgte medlemmer i det største stift kan udgøre op til 60 personer, og det kun drejer sig om valg af et valgudvalg på 3 medlemmer, har udvalgets øvrige medlemmer ikke ment at kunne gå ind for dette forslag.

Udvalgets flertal foreslår derfor, at hvert provstiudvalg blandt sine valgte medlemmer udpeger en repræsentant til at deltage i det pågældende valgmode.

Antallet af stillere, der efter den nugældende bestemmelse skal udgøre mindst 5 pct. af samtlige stemmeberettigede i stiftet, dog mindst 50, foreslås afløst af en bestemmelse om, at antallet af stillere skal udgøre mindst 75, højst 150.

Det foreslås endvidere, at en kandidat, der har opnået absolut flertal, dvs. over halvdelen af de afgivne stemmer, altid skal indstilles til kgl. udnævnelse, medens bestemmelsen om ministerens frie valg med hensyn til hvem han vil indstille til udnævnelse, såfremt ingen kandidat har opnået den fastsatte majoritet, er foreslået opretholdt.

Et enkelt medlem har fremsat forslag om indførelse af prioriteringsvalg, dvs. at de stemmeberettigede i tilfælde, hvor der er opstillet flere end 2 kandidater, skal nummerere disse ved stemmeafgivningen.

Det pågældende medlem har til støtte for indførelsen af prioriteringsvalg bl. a. anført, at der fremtidig kan forventes flere kandidater end almindeligt ved tidligere bispevalg, og at det kan forekomme urimeligt – såfremt 3–4 kandidater har opnået forholdsvis lige stemmetal – at udpege den kandidat med det største stemmetal.

Udvalgets flertal mener, at denne valgmetode vil være tung og kompliceret, ligesom flertallet har lagt vægt på, at der kun skal vælges en person og ikke en forsamling, og at metoden vil kunne medføre, at der vælges en person, som flertallet har ønsket for eksempel at give sin 2. eller 3. stemme. Endelig vil metoden fratage ministeren hans frie valg mellem kandidaterne, såfremt ingen kandidat har opnået kvalificeret flertal, et valg ministeren kan udøve ved præsteduonævnelser – såfremt der ikke er enstemmighed – og ved udnævnelser i provstestillinger.

Enkelte bestemmelser er foreslået ophævet, idet de pågældende bestemmelser skønnes at burde fastsættes i den bekendtgørelse, der vil blive ud-

færdiget i henhold til loven. I andre bestemmelser er der foretaget redaktionelle ændringer.

Lovforslaget, der har været forelagt samtlige biskopper, Landsforeningen af menighedsrådsmedlemmer og Den danske Præsteforening, medfører ingen økonomiske konsekvenser for statskassen.

I bilaget til forslaget er indsat den gældende formulering af de bestemmelser, der berøres af lovforslaget.

Bemærkninger til de enkelte bestemmelser

Til § 1

Den ændrede formulering er alene af redaktionel karakter.

Til § 2

Bestemmelsen svarer til den nugældende lovs § 2, stk. 1, med en redaktionel ændring.

Til § 3

Udførlige regler om valgmenighedernes deltagelse i bispevalg, svarende til § 2, stk. 2, i den nugældende lov, er ikke medtaget i lovforslaget, idet bestemmelser af den omhandlede art efter udvalgets opfattelse bør fastsættes i en bekendtgørelse.

Der tilsigtes ingen ændring i de hidtidige regler, hvorefter der er tillagt valgmenighederne samme vægt ved stemmeafgivningen, som er tillagt sognemenighederne.

Bestemmelsen i § 3, stk. 3, svarer til den tilsvarende bestemmelse i den nugældende lov, idet der dog foreslås indføjet en bestemmelse om, at vicebiskoppen har stemmeret ved bispevalg. Denne ændring er en følge af, at stillingen som vicebiskop for Færøerne ved lov nr. 551 af 2. november 1977 om ændring af lov om oprettelse af en stilling som vicebiskop på Færøerne er løsgjort fra sin tidligere forbindelse med stillingen som sognepræst for Sydstrømø præstegæld.

Til § 4

Bestemmelsen i stk. 1 svarer til den nugældende lovs § 3, idet der dog er foreslået en decentralisering af valgproceduren, således at anmeldelsen af kandidater, der hidtil har skullet indgives til ministeriet, fremtidig indsendes til vedkommende stiftsøvrighed, der offentliggør navnene på de rettidigt anmeldte kandidater.

Man har ikke fundet anledning til at fremsætte forslag om, at der i loven optages bestemmelser om længden af fristen for anmeldelse af kandida-

ter, men der vil i overensstemmelse med hidtidig praksis af ministeriet blive fastsat en frist på mindst 4 uger fra det tidspunkt, da der udsendes bekendtgørelse om afholdelse af bispevalg.

Der stilles forslag om, at der i loven anføres et maksimum af stillere, således som det er tilfældet ved f. eks. menighedsrådsvalg, jfr. lovbekendtgørelse nr. 256 af 10. maj 1973 § 9, stk. 2. Da 5 pct. af de stemmeberettigede i de største stifter udgør ca. 150, foreslås det maksimale stillertal sat til 150. Dette tal svarer til ca. 20 pct. af de stemmeberettigede i Lolland-Falsters stift, der er det mindste stift. Udvalget har derfor fundet det rimeligt at foreslå, at der kræves mindst 75 stillere – svarende til ca. 10 pct. af de stemmeberettigede i Lolland-Falsters stift – til opstilling af en kandidat. Forslaget om samme stillertal i alle stifter vil betyde en administrativ lettelse, da der ikke længere skal udsendes meddelelse om antallet af stillere ved indkaldelse af kandidatanmeldelser, ligesom personer, der påtænker at indgive kandidatanmeldelse, på forhånd er bekendt med, hvilket antal stillere der kræves.

Den i stk. 2 foreslåede bestemmelse tilsigter at imødekomme et af Landsforeningen af menighedsrådsmedlemmer fremsat ønske om, at et blandt de stemmeberettigede i stiftet valgt valgudvalg skal medvirke ved valgets gennemførelse, såvel ved gennemgangen af de modtagne kandidatanmeldelser, herunder kontrol af stillerne, som ved kontrol og optælling af det modtagne stemmemateriale.

Af administrative grunde foreslås valgudvalgets medlemmer valgt blandt provstiuvalgsmemberne i vedkommende stift. I de regler, der i medfør af bestemmelsens sidste pkt. af kirkeministeren skal fastsættes for valg af valgudvalg, vil der blive medtaget en bestemmelse om, at kun medlemmer af provstiuvalgene, der har stemmeret ved bispevalget, dvs. er medlem af et menighedsråd i stiftet, kan vælges som medlemmer af valgudvalget. Det vil endvidere blive fastsat, at provstjerne, der efter forslaget ikke er stemmeberettigede til valgudvalget, vil kunne indvælges som medlem af udvalget.

Antallet af medlemmer af valgudvalget foreslås fastsat til 3, svarende til antallet af medlemmer i de af menighedsrådene nedsatte valgbestyrelser, jfr. lovbekendtgørelse nr. 256 af 10. maj 1973 § 6, stk. 1.

Til § 5

Bestemmelsen i stk. 1 svarer til den nugældende lovs § 6, dog er stemmeafgivning indenfor døve-

menigheder foreslået medtaget i bestemmelsen for derved at tilpasse loven til den gældende retstilstand. Med hjemmel i § 1, stk. 6 (nu stk. 5) i lov om menighedsråd har kirkeministeriet udfærdiget bekendtgørelse af 24. august 1955 om menighedsråd for døvstummemenighederne, nu kaldet døve-menighederne. Herefter er der oprettet 4 menighedsråd, et for hvert af de områder, for hvilke der er ansat faste præster for de pågældende menigheder. Ved skrivelse af 10. oktober samme år har ministeriet tilladt disse menighedsråd at deltage i bispevalg.

Bestemmelsen i stk. 2 svarer til den tilsvarende bestemmelse i den nugældende lov, og den ændrede formulering er alene af redaktionel karakter.

Reglerne om stemmeafgivning og indsendelse af stemmesedler m. m. i den nugældende lovs § 4, stk. 2, § 5, stk. 1 og § 6 er foreslået udeladt, da bestemmelser af den omhandlede art naturligt hører hjemme blandt de regler, som kirkeministeren bemyndiges til at fastsætte i medfør af forslagets stk. 3.

Til § 6

Bestemmelsen svarer til den nugældende lovs § 7, stk. 2, idet der dog stilles forslag om, at en kandidat, der har opnået absolut flertal, dvs. over halvdelen af de afgivne stemmer, altid skal indstilles til kgl. udnævnelse.

Den nugældende ordning, hvorefter der kræves

to tredjedele af de afgivne stemmer for at en kandidat skal indstilles til udnævnelse, er uheldig især under hensyn til, at der ved de senere valg har været anmeldt et større antal kandidater end tidligere.

Der er herudover kun foreslået en redaktionel ændring.

Til § 7

Bestemmelsen svarer til den nugældende lovs § 9.

Til § 8

Bestemmelsen svarer til den nugældende lovs § 8.

Den foreslåede ændring er alene af redaktionel karakter.

Til § 9

Under hensyn til de forestående bispevalg bør loven træde i kraft hurtigst muligt.

Til § 10

Bestemmelsen svarer til den nugældende lovs § 10.

Den nugældende lov er med de fornødne ændringer og tilføjelser sat i kraft for Grønland den 1. september 1970 ved anordning af 7. august 1970.

Bilag

*I dette bilag er (med mindre skrift)
indsat den gældende formulering af de bestemmelser,
der berøres af lovforslaget*

Udnævnelse af biskopper

§ 1. Til biskop kan kun udnævnes personer, der har bestået teologisk kandidatexamen fra et universitet her i landet og opfylder betingelserne for at blive ansat som præst i folkekirken.

§ 1. Ingen kan beskikkes til biskop, der ikke har aflagt teologisk embedseksamen ved et universitet her i landet og har været eller opfylder betingelserne for at blive beskikket til præst i folkekirken.

§ 2. Inden en stilling som biskop besættes afholdes en afstemning i overensstemmelse med reglerne i §§ 3-6.

§ 3. Stemmeberettigede er medlemmer af stiftets menighedsråd samt repræsentanter for valgmenigheder, der har hjemsted i stiftet.

Stk. 2. Kirkeministeren fastsætter nærmere regler for valgmenighedernes deltagelse i afstemningen.

Stk. 3. På Færøerne har hvert menighedsråd og hver valgmenighed kun 1 stemme, der udøves af en af de valgte medlemmer af menighedsrådet eller af valgmenighedens bestyrelse udpeget valgmand. Stemmeret tilkommer endvidere vicebiskoppen og de på Færøerne ansatte præster, herunder valgmenighedspræster.

§ 2. *Stk. 1.* Ved ledighed i et bispeembede gives der medlemmerne af stiftets menighedsråd adgang til at stemme om, hvem de ønsker beskikket til biskop.

Stk. 2. Valgmenigheder, der har hjemsted i det pågældende stift, deltager i bispevalget, således at kongelig stadfæstede valgmenighedspræster og fra 6-15 repræsentanter for

valgmenighedens læge medlemmer har stemmeret ved valget. De nævnte stemmeberettigede repræsentanter udpeges for samme periode som sognemenighedsrådene og deres antal fastsættes af kirkeministeriet til 6 for de første 1000 medlemmer af valgmenigheden og yderligere et medlem for hvert påbegyndt 1000, dog ikke over 15 ialt. For hver repræsentant udpeges en stedfortræder. Hvor en valgmenigheds område strækker sig over flere stifter, medregnes ved fastsættelsen af antallet af repræsentanter også de valgmenighedsmedlemmer, som bor i et andet stift end det, hvori valgmenigheden har sit hjemsted. Kirkeministeriet fastsætter de nærmere regler for valgmenighedernes deltagelse i bispevalg, herunder for udpegning af repræsentanterne, disses stemmeafgivning ved valget m. v.

Stk. 3. På Færøerne har hvert menighedsråd og hver valgmenighed dog kun én stemme, der udøves af en af de læge medlemmer af menighedsrådet eller af valgmenighedens bestyrelse udpeget valgmand. Stemmeret tilkommer endvidere de på Færøerne ansatte præster, herunder valgmenighedspræster.

§ 4. Kirkeministeriet fastsætter en frist for anmeldelse af kandidater ved afstemningen. Anmeldelsen, der indgives til vedkommende stiftsøvrighed, skal være underskrevet af mindst 75, højst 150 stemmeberettigede stille-re og skriftligt tiltrådt af den opstillede kandidat.

Stk. 2. Der vælges et valgudvalg på 3 medlemmer blandt provstiuvalgsmedlemmerne i vedkommende stift, som sammen med stiftsøvrigheden udgør valgbestyrelsen. Stemmeberettigede ved valg af valgudvalget er kun de valgte medlemmer af provstiuvalget. Kirkeministeren fastsætter nærmere regler for valg af valgudvalget og fastsætter hvilke opgaver udvalget skal varetage.

§ 3. Når et bispeembede er blevet ledigt, fastsætter kirkeministeriet en frist for anmeldelse til ministeriet af kandidater til bispevalget. For at en anmeldelse kan modtages som gyldig, må den være underskrevet af et antal stemmeberettigede stillere, der svarer til mindst 5 pct. af samtlige stemmeberettigede i stiftet, dog i hvert fald mindst 50, samt være skriftligt tiltrådt af den opstillede kandidat. Efter anmeldelsesfristens udløb offentliggør ministeriet navnene på de rettidigt anmeldte kandidater.

§ 5. Stemmeafgivning indenfor sognemenigheder og døvemenigheder foretages i et menighedsrådsmøde.

Stk. 2. En præst, der er medlem af flere menighedsråd, er kun stemmeberettiget i et af dem.

Stk. 3. De nærmere regler om gennemførelse af afstemningen fastsættes af kirkeministerien.

§ 4. *Stk. 1.* Kirkeministeriet udsender derefter det fornødne antal trykte stemmesedler, hvorpå de rettidigt anmeldte kandidaters navne er anført, for så vidt ingen af disse måtte have trukket sin kandidatur tilbage. Stemmesedlerne sendes gennem provsterne til stiftets menighedsråd og repræsentanterne for valgmenighederne i stiftet.

Stk. 2. Ved udsendelsen af stemmesedlerne fastsætter ministeriet en frist, indenfor hvilken de udsendte stemmesedler skal være tilbagesendt til provsten. Stemmesedler, der er afsendt til provsten efter fristens udløb, kommer ikke i betragtning. Ved stemmesedlernes indsendelse til ministeriet skal provsten attestere, at de må antages afsendt inden udløbet af nævnte frist.

§ 5. *Stk. 1.* På den udleverede stemmesedel må hver af de stemmeberettigede kun sætte et kryds ud for navnet på den kandidat, på hvem stemme afgives. Stemmesedlen underskrives ikke og må kun påføres det ene kryds, hvorefter den straks lægges usammenfoldet i en med stemmesedlen fulgt konvolut. Konvolutten tillukkes straks af den stemmegivende.

Stk. 2. For så vidt en præst er medlem af flere end ét menighedsråd, er han kun stemmeberettiget i ét af dem, og han kan selv vælge, i hvilken menighedsrådsreds han vil stemme.

§ 6. Stemmesedlerne udfyldes for sognemenighedernes vedkommende i et menig-

hedsrådsmøde og sendes af formanden samlede til provsten, nedlagte i en lukket konvolut, uden på hvilken det skal angives, fra hvilket menighedsråd forsendelsen stammer. Den lukkede konvolut med dateret følgeskrivelse bør enten sendes provsten med bud eller som anbefalet brev.

§ 7. *Stk. 1.* Optællingen af stemmesedlerne sker ved ministeriets foranstaltning.

§ 6. Har nogen af kandidaterne fået over halvdelen af de afgivne stemmer, indstiller kirkeministeren vedkommende til kgl. udnævnelse. Har ingen opnået et sådant stemmetal afgør kirkeministeren hvilken af de kandidater, på hvem der er afgivet stemme, der skal indstilles til udnævnelse.

§ 7. *Stk. 2.* Har nogen fået over to tredjedele af de afgivne stemmer, indstilles denne til udnævnelse af kongen. Har ingen opnået et sådant stemmetal, træffer ministeriet derefter sit valg af, hvilken af dem, på hvem der er afgivet stemmer, det vil indstille til udnævnelse af kongen.

§ 7. Omkostningerne ved afstemningens gennemførelse afholdes af præsteembedernes fællesfond.

§ 9. Omkostningerne ved valget afholdes af præsteembedernes fællesfond.

Stiftsbåndsløsning

§ 8. En sognemenighed eller valgmenighed kan ved stiftsbåndsløsning slutte sig til en anden biskop, som er villig til at modtage den. Denne biskop overtager da tilsynet med menigheden, for så vidt angår prædikeembedet, sakramenternes forvaltning og sjælesorgen.

Stk. 2. Stiftsbåndsløsning kan tidligst finde sted 1 år efter bispestillingens besættelse.

Stk. 3. Beslutning om stiftsbåndsløsning skal være vedtaget på et menighedsrådsmøde med tre fjerdedele af de afgivne stemmer og være tiltrådt af menighedens præst eller en af dens præster.

§ 8. Hvor et bispeembedes besættelse har fundet sted i overensstemmelse med reglerne i denne lov, kan en sogne- eller valgmenighed indenfor vedkommende stift, når beslut-

ningen derom på et i den anledning sammenkaldt menighedsmøde får tre fjerdedele af de afgivne stemmer for sig, og menighedens præst eller en af dens præster giver beslutningen sin tilslutning, ved stiftsbåndsløsning slutte sig til en anden af rigets biskopper, som måtte være villig til at modtage dem. Denne biskop overtager da tilsynet med denne menighed, forsåvidt angår prædikeembedet, sakramenternes forvaltning og sjælesorgen i det hele. Sådant stiftsbåndsløsning kan dog ikke finde sted før mindst 1 år efter bispeembedets besættelse.

Ikrafttrædelsesbestemmelser

§ 9. Loven træder i kraft den 1. maj 1980.

Stk. 2. Lov nr. 287 af 30. juni 1922 om bispeembeders besættelse og om adgang til stiftsbåndsløsning ophæves.

§ 10. Loven gælder ikke for Grønland, men kan ved kgl. anordning sættes i kraft for Grønland med de afvigelser, som denne landsdels særlige forhold tilsiger.

§ 10. Loven kan ved kgl. anordning sættes i kraft for Grønland med de afvigelser, som denne landsdels særlige forhold tilsiger.